

Statens fastighetsverk
Box 2263
103 16 STOCKHOLM

Beslut

Datum 2021-04-27
Dnr RAÄ-2021-650

Ändring av skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Höjentorps kungsgård, Höjentorp 1:2, Skara kommun, Västra Götalands län

Riksantikvarieämbetet beslutar med stöd av 6 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen att skyddsbestämmelser enligt bifogade handlingar ska gälla för Höjentorps kungsgård.

Redogörelse för ärendet

Enligt beslut av regeringen 2021-01-28 har byggnadsminnet utökats till den omfattning som framgår av bifogade handlingar.

Riksantikvarieämbetet upprättade ett förslag till ändring av skyddsbestämmelserna som 2021-02-17 remitterades till den förvaltande myndigheten Statens fastighetsverk som tillstyrker förslaget. De synpunkter som framförts har beaktats och inarbetats i föreliggande beslut.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa efter föredragning av handläggaren Jan Karlsson. Även enhetschefen Solveig McKenzie har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090

Bilaga:

Skyddsbestämmelser

Kopia till:

Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Västergötlands museum
Skara kommun
RAÄ/Bebyggelseregistret

Skyddsbestämmelser för det utökade statliga byggnadsminnet Höjentorps kungsgård, Höjentorp 1:2, Skara kommun, Västra Götalands län

Skyddsbestämmelser

Byggnadsminnet omfattar hela fastigheten Höjentorp 1:2 enligt bilaga 1. Området för byggnadsminnet består av två delar avseende skydds nivå: området utanför gårds- och torpbebyggelse och området vid gårds- och torpbebyggelse.

Inom området utanför gårds- och torpbebyggelsen enligt bilaga 1 omfattas följande av skydd: byggnader, åkrar, ängar, hagmarker, skogar, anlagda vägar, stigar, dammar, bäckar och alléer.

Inom området för gårds- och torpbebyggelsen enligt bilagorna 2-3 omfattas följande av skydd: byggnader, vägar, terrasser, stigar, alléer samt andra medvetet planterade träd och buskar.

Följande byggnader omfattas av skyddsbestämmelserna:

Kategori A (exteriör, stomme, planlösning och fast inredning)

R602005 Mangårdsbyggnad

Kategori B (exteriör, stomme och planlösning)

R602001 Inköpartorp

R602003 Södra flygeln

R602004 Norra flygeln

R602011 Uthus Norra flygeln

R602006 Ladugård och loge

R602002 Trädgårdsmästarbostad

Kategori C (exteriör)

R602008 Vagnslider och magasin

R602009 Uthus Inköpartorp

R602010 Uthus Trädgårdsmästarbostaden

Kategori D (övriga byggnader)

R602007 Hönshus

Följande skyddsbestämmelser ska gälla för byggnadsminnet:

1. Byggnadsminnet i sin helhet ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Det innebär att ett aktivt jord- och skogsbruk bibehålls inom byggnadsminnet i den mån eventuella föreskrifter för naturreservat eller motsvarande inte föreskriver annat. Förhållandet mellan jordbruksmark och skog bibehålls i möjligaste mån och får en hållbar utveckling, så att spåren efter historisk markanvändning och äldre bebyggelse bevaras och tydliggörs. Högväxande fleråriga

grödor eller andra odlingar, till exempel salix eller skog, får inte planteras på jordbruksmark.

2. Områdena som hör till gårds- och torpbebyggelsen ska vårdas och underhållas på ett sådant sätt att deras utseende och karaktär bevaras. Dessa områden får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Inom områdena får inte vidtas sådana åtgärder med mark och vegetation som minskar de kulturhistoriska värdena. Områdenas topografi, vegetativa struktur, vägar, bäckar, vegetation såsom alléer, trädrader, trädgrupper, enstaka större träd, planterade buskar och häckar får inte ändras.
3. Byggnaderna ska vårdas och underhållas på ett sådant sätt att deras utseende och karaktär bevaras. Vård och underhåll ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart.
4. Byggnader i kategori A, B och C får inte rivas, vare sig i sin helhet eller i delar, flyttas, byggas om, byggas till eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
5. I byggnader av kategori A och B får inte stomme som är tillkommen före 1950 rivas, byggas om, ersättas med andra material eller göras ingrepp i. Undantag från förbud mot ingrepp i stomme gäller håltagning upp till 30 mm i diameter, förutsatt att detta inte sker på kulturhistoriskt värdefulla ytskikt eller underliggande ytskikt. Ingreppen får inte göras bredvid varandra. Planlösning som är tillkommen före 1950 får inte heller ändras.
6. I byggnader av kategori A får inte fast inredning tillkommen före 1950 ändras eller göras ingrepp i. Invändiga ytskikt som tillkommit före 1950 får inte tas bort, övermålas, övertäckas eller på annat sätt förändras. Även invändigt underhåll ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart och med sådan varsamhet att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
7. Byggnader i kategori D får inte exteriört ändras så att byggnadsminnets karaktär påverkas negativt.

Om det finns särskilda skäl får, enligt 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Ansökan om tillstånd till sådan ändring lämnas på en särskild blankett till Riksantikvarieämbetet.

Begreppsförklaringar

Med *mark* avses den jord som omger byggnaderna med eller utan beläggning och anlagd växtlighet.

Med *jordbruksmark* avses åker, äng och hagmark.

Med *vegetation* avses trädrader, trädgrupper, enstaka större träd, planterade buskar, häckar, gräsmattor och perenner.

Med *vegetativ struktur* avses växtlighetens uppbyggnad, sammansättning och disposition.

Med *topografi* avses terrängens fysiska form med höjdskillnader.

Med *trädgrupper* avses medvetet anlagda grupper av träd av samma art.

Med *vård och underhåll av byggnader* avses åtgärder för skötsel som behövs för att vidmakthålla en byggnads tekniska egenskaper och utseende. Underhåll avser både arbeten som måste göras vid upprepade tillfällen och speciella åtgärder som ska hålla byggnaden i gott tekniskt skick. Till underhåll räknas inte åtgärder som tillför en byggnad nya egenskaper, till exempel en ny kulör. Exempel på underhållsåtgärder är: ommålning, putslagning, lagning av tak och utbyte av skadade delar, dock inte omläggning av alla takytor eller omputsning av hela byggnaden.

Med *material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart* avses material och metoder som ursprungligen användes när en byggnad eller byggnadsdel uppfördes. I de delar av byggnadsminnet där kulturhistoriskt relevanta material fortfarande används får dessa inte ersättas med andra material. Med metoder avses bland annat bearbetning av trä och applicering av puts och färg.

Med *stomme* avses byggnadens konstruktiva/bärande delar såsom bjälklag, balkar, pelare, valv, takstolar, bärande ytterväggar och bärande innerväggar, murar, murstockar och grundkonstruktioner. Till stomme räknas inte de ytskikt som finns på bärande konstruktioner, till exempel putslager, färgskikt och golvmaterial. Med undantagna mindre ingrepp upp till 30 mm i diameter avses genomgående håltagningar för ledningsdragningar och uppfästningsanordningar.

Med *planlösning* avses det sätt rummen eller utrymmen i en byggnad är fördelade och belägna i förhållande till varandra. Med *förändring* avses till exempel rivning av väggar, trappor, upptagning eller igensättning av dörröppningar, ändring av kommunikationsvägar, rumsformer och rumsvolymer samt delning av rum med väggar eller bjälklag.

Med *fast inredning* avses det varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna. Fast inredning omfattar till exempel dörrar, fönster, lister, taklister, paneler, golvbeläggning, eldstäder och kakelugnar.

Med *ytskikt* avses samtliga lager, även underliggande, av färg, tapeter, puts liksom obehandlade ytor.

Upplysningar

Nummer och namn på byggnaderna utgår från Statens fastighetsverks egen förteckning, Lusthuset vid Mangårdsbyggnaden är uppfört i privat regi och ingår inte i byggnadsminnet.

Inom det avgränsade området för byggnadsminnet finns även tre fastigheter i enskild ägo som inte omfattas av skyddsbestämmelserna. Dessa har avgränsats på bilaga 1.

Fornlämningar inom byggnadsminnet skyddas i förekommande fall enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Länsstyrelsen i Västra Götalands län är tillsynsmyndighet enligt kulturmiljölagen och prövar tillstånd till ingrepp.

Åtgärder, även tillfälliga, vid och i anslutning till fornlämning som ändrar byggnadsminnets karaktär är också tillståndspliktiga enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

Hela fastigheten Höjentorp 2:1 ingår i naturreservatet Höjentorp-Drottningkullen. Vid planering av åtgärder måste avvägning ske mellan naturreservatets föreskrifter och det statliga byggnadsminnets skyddsbestämmelser så att såväl natur- som kulturmiljövärden beaktas.

Kulturhistorisk värdebeskrivning

Höjentorps kungsgård representerar en viktig del av det statliga kulturarvet genom sin historia som kungsgård. Kungsgårdarna har haft en central roll i den svenska historien och Höjentorp utgör därmed ett exempel på kronans jordinnehav under historien. Idag återstår endast ett mindre antal kungsgårdar i statlig ägo.

Höjentorps värde är framförallt kombinationen av det unika landskapet och den påverkan som följde av att landskapet utvaldes som plats för statens representanter. Höjentorp ligger i ett geologiskt mycket särpräglad och värdefullt landskap med en mängd små sjöar och våtmarker som utgör det bäst bevarade kamelandskapet i Sverige.

Under medeltiden utvecklades både försörjningsbasen, med odling på bördiga kalkrika marker i höjdlägen kombinerat med fångster från fiskrika sjöar, och den estetiskt inriktade jaktparken med intilliggande borg- eller slottsanläggning. Det särpräglade landskapet är i grunden avläsbart. Grundläggande strukturer på Höjentorp är i hög grad oförändrade (vägar, åker) och oförstörda (våtmarker). En stor andel bevarade våtmarker finns till följd av den speciella terrängen. Områdets långvariga hävd har medfört ett rikt biologiskt kulturarv.

Den kuperade terrängen har tillsammans med en skiftande markanvändningshistoria skapat en omväxlande natur med flera olika natur- och vegetationstyper. Karaktäristiska och mycket värdefulla är naturbetesmarkerna och lövskogarna. Betesmarkerna innehåller välutvecklade torrängar och många intressanta arter. Även lövskogarna har en intressant växt- och svampflora.

Djurgårdarna och utsiktspunkterna, där slottsruinen och de forna trädgårdarna ingår, är särskilt värdefulla. Att trädgårdarna anlades bredvid varandra i två olika tider med olika formideal, renässans och barock, är ett värdefullt särdrag. Den västra trädgården har anor från Karl den IX:s tid, medan de södra och östra trädgårdarna anlades av Magnus Gabriel de la Gardie.

Genom Jonas Alströmers arrende hade även Höjentorp en roll i uppbyggnaden av industrialiseringen i Sverige (ull till vävindustrin) och vårt moderna utbildningsväsende (första lantbruksskolan).

Vägstrukturen är ålderdomlig, välbevarad och har behållit sina ursprungliga lägen. Den innefattar utöver huvudvägarna även en mindre väg till Lilla djurgården och vägen förbi Inköpartorp. Den statliga fastighetens utbredning är dessutom relativt oförändrad över åren.

Den kvarvarande bebyggelsen har sammantaget ett högt kulturhistoriskt värde. Även om vissa förändringar skett genom åren har bebyggelsen samma lägen sedan lång tid tillbaka. Den

tydliga uppdelningen i bostadsbebyggelse och ekonomibyggnader kring huvudbyggnaden samt torp spridda i landskapet är intakt.

Huvudbyggnadens till stora delar bevarade planlösning och inredning visar hur en arrendegård gestaltades och hur den har använts. Särskilt övervåningen har äldre värdefull inredning bevarad liksom rester av äldre tapeter.

Tillkommande torp under 1800-talet bidrar till att öka gårdens kulturhistoriska värde. Inköpartorp är ett välbevarat exempel på detta.

Kort historik och beskrivning av byggnadsminnet

Kungsgården

Höjentorp medeltida historia är främst känd genom ägobyten. Första entydigt dokumenterade ägare är Magnus Johansson Ängel, som var medlem i Magnus Ladulås riksråd. Magnus Johansson skänkte 1284 Höjentorp till biskop Brynolf (Algotsson) i Skara och genom att ett antal medeltida brev utfärdades av biskopar blir det tydligt att gården varit biskopssäte.

Efter reformationens början 1527 drogs Höjentorp in till kronan. Gustaf Vasa, Johan III och Karl IX inte bara förvaltade egendomen utan besökte den också regelbundet när de var regenter. Redan stormännen och biskoparna hade dock haft en representativ och skyddande byggnad (borg eller slott) som övertogs av vasakungarna. Denna byggnad förstördes under krig mot danskarna 1566. På dess grund uppförde hertig Karl (senare Karl IX) ett jaktstlott med trädgård i slutet av 1500-talet. Efter Karl IX:s död 1611 blev slottet boställe för landshövdingen i Skaraborgs län.

År 1647 fick Magnus Gabriel De la Gardie Höjentorp, liksom många andra egendomar i Valle härad, som bröllopgåva av Drottning Kristina. Magnus Gabriel De la Gardie uppförde en slottsanläggning i trä som stod färdig 1667. Anläggningen bestod av en huvudbyggnad i två våningar med ett högt brant sluttande tak som omgavs av två flyglar med mittorn. En terrassanläggning söder om slottet var helt symmetrisk kring slottets mittaxel.

Det äldre jaktstlottets trädgård i renässansmaner fanns efter nybygget helt eller delvis kvar invid den nya slottsanläggningen. Ytterligare en trädgård anlades öster om slottsanläggning, från början planerad som en symmetrisk parterr lika den västra trädgården. Slottet brann ned till grunden den 4 september 1722, då drottning Ulrika Eleonora var där för en större festlighet. Synliga lämningar av slottet finns kvar i form av källarvalv, en trappa av kalksten och terrasseringsar.¹

Magnus Gabriel De la Gardie och änkan Maria Euphrosyne (Karl X Gustavs syster) fick trots Karl XI:s reduktioner behålla egendomen tills de avled i slutet av 1680-talet. Därefter har Höjentorp varit i statlig ägo och utarrenderats.

¹ Utförliga beskrivningar av denna anläggning finns t.ex. i Sten Karlings arbeten; *Matthias Holl från Augsburg och hans verksamhet som arkitekt i Magnus Gabriel De la Gardies tjänst i Sverige och Balticum*, Göteborgs Kungl. Vetenskaps- och vitterhets-samhälles handlingar, 1932 och *Trädgårdskonstens historia i Sverige*, Stockholm, 1931.

På den första tillgängliga kartan över Höjentorp från 1642 är gränserna i söder likartade som idag (kartan omfattar inte den norra delen av gården). Djurgården omfattade vid denna tid även mark på närliggande fastigheter. Enligt 1722 års karta hade fastigheten större utbredning norrut och både i SV och i SO men rakt i söder var fastigheten mindre än idag. Höjentorps ägor omfattade även betydande delar av inägorna i närliggande Eggby kyrkby.

Åren 1735-1832 var gården utarrenderad åt Jonas Alströmer och hans arvingar. Alströmer startade industrimanufaktur i Alingsås och insåg att det behövdes mer svensk ull med högre kvalitet. Kungsgården blev mönstergård med den i tidens anda så viktiga självförsörjningen i centrum. Bland annat bedrevs fåravel, odling av tobak och växter för växtfärgning. Alströmer verkade också som en av grundarna till Vetenskapsakademien för kunskaps spridning och Höjentorp kan betraktas som Sveriges första skola för högre lantbruksutbildning.

Utskiftena och torpen var kvar i gårdens ägo under större delen av 1800-talet. Till gården hörande torp och utskiften fanns tidigare även i flera grannsocknar. 1830 hade en minskning av ägorna i Eggby kyrkby skett och trettio år senare hade alla dessa ägor övergått i annan ägo.

1860 hade gården många fler ekonomibyggnader än idag. På den västra sidan av vägen förbi gårdscentrum fanns i linje med de båda flyglarna två mindre uthus i trä med rödfärgade fasader, troligen innehöll dessa stall och vedbodar. Norr om dessa fanns ytterligare några mindre uthus för höns och grisar. Mellan två större ekonomibyggnader på den östra sidan stod ett magasin, en byggnad av trä i tre våningar med rödfärgade fasader. Succesivt under första delen av 1900-talet har dessa ekonomibyggnader rivits, de sista under 1950-talet. Det finns säkert ett samband mellan dessa rivningar och nuvarande ladugård och loge som tillkom i början av 1900-talet.

Höjentorp blev byggnadsminnesmärke (numera statligt byggnadsminne) 1935. Vid denna tid fanns även ett förslag att gården skulle styckas upp i mindre fastigheter, så kallade arrendeegnahem. Domänstyrelsen och Svenska naturskyddsföreningen agerade så att dessa planer till sist skrinlades. Endast en mindre del med åkerjord i ett hörn av fastigheten avstyckades och överfördes till Statens jordnämnd genom beslut av Kungl. Maj:t 1938.

Statens fastighetsverk övertog förvaltningen av Höjentorp 1993. Sedan dess har inga markanta förändringar skett av gårdens bebyggelse. Ett lusthus i anslutning till huvudbyggnadens södra gavel uppfördes av dåvarande arrendator under 1990-talet. 2009 byggdes en slaktbod i anpassad stil i samma läge som det tidigare hönshuset. Den nya byggnaden benämns dock hönshuset lika tidigare. Radonsanering har gjorts i huvudbyggnaden och flera andra byggnader sedan 2016. Logen tillbyggdes 2019 med ett kött djursstall i vinkeln på baksidan från gården. I logdelen inreddes även platser för djur. En gödselplatta anlades också en bit söderut från logen, plattan kommer under 2021 att förses med en enkel förrådsbyggnad.

Landskapet

Höjentorp ligger i ett geologiskt mycket särpräglat och värdefullt landskap med en mängd små sjöar och våtmarker som utgör det bäst bevarade kamelandskapet i Sverige. Ett kamelandskap karaktäriseras av en oordnad topografi av kullar och åsar av isälvs material, omväxlande med dödisgropar. I groparna har det ofta bildats sjöar eller våtmarker. Såväl mark och vegetation som sjöar är kalkpräglade. Andelen åker och lövträdsdominerade partier är

högre i norr, inom de historiska åker- och betesmarkerna, medan andelen sluten mark och barrskogsinslag är större i öster, inom den forna djurgården.

Redan tidigt fanns åker, äng och bete på Höjentorp. Brukningsmetoderna har såvitt känt inte skiljt sig från de gängse under respektive tidsperiod. Jämfört med många andra platser var utvecklingen av åkerarealen under 1800-1920 måttlig. Tidigare ängar söder om Gårdsjön (Trädgårdssjön) uppodlades som åker mellan 1830 och 1850. Ängsmarken hade också länge samma utbredning, men har under det senaste århundradet växt igen. Igenväxning är även märkbar i andra delar av landskapet.

Trädgårdsbruket med humlegårdar och fruktodling var en del av försörjningen på gården. Odlingen har tidvis varit ett intresse för stormännen själva. Enligt uppgifter ympade Karl IX äppelträd själv och Magnus Gabriel de la Gardie var engagerad i trädgårdskonsten och bidrog till dess utveckling i 1600-talets Sverige.

Alströmer startade trädgårdsodlingar med tobak och gurka i mängd men även färgväxter som vejde och krapp samt prov med bovete och mullbär. Trädgården och trädgårdsmästarbostaden har haft samma läge genom århundradena, och odlingsstrukturen är tydlig åtminstone fram till 1970-talet.

Jakt bedrevs på Höjentorp såväl inom en inhägnad djurgård som i kronoparker. Jaktparken på Höjentorp har intressanta särdrag genom sin mångformighet och gårdens placering inne i själva jaktparken. Djurgården finns väl dokumenterad på kartor såväl 1642 som 1722 och har uppenbart haft väsentlig betydelse för Höjentorps status. 1642 års karta visar en djurgård som omfattar ca 600 ha. Hela detta område, varav delar tillhörde andra gårdar, är en inhägnad jaktpark. Det är inte känt när djurgården tillkom och inte heller när den upphörde. Att Gustav Vasa och hans söner jagade här är säkert och Karl IX:s jaktslott understryker detta. Marken inom djurgården, användes också periodvis som ängsmark.

Vägens läge söderifrån till gårdscentrum är identiskt sedan 1600-talet. Med den starkt styrande effekt landskapet före denna tid hade för val av färdväg, var troligen sträckningen densamma redan på medeltiden. De senaste tvåhundra åren har vägsträckningen norrut till Eggby kyrka varit densamma. Utöver det övergripande vägnätet är även de mindre vägarna genom Djurgårdsskogen och förbi Inköpartorpet i likartade lägen som tidigare.

Bebyggelsen

Huvudbyggnaden, flyglar och uthus ligger samlade kring en gårdsplan. Terrasser mot söder inramar gårdsbilden och en stensatt körväg leder fram till huvudbyggnaden. Öster om denna bebyggelsegrupp återfinns de båda större ekonomibyggnaderna. Trädgårdsmästarbostaden och dess uthus är belägna ca 100 meter söder om huvudbyggnaden. Inköpartorpet ligger nordost om djurgården där även flera, numera avstyckade, torp finns.

Mangårdsbyggnad (005)

Nuvarande huvudbyggnad som började byggas 1740 har inte varit använd av statliga befattningshavare utan i första hand av arrendatorer. Den förste av dessa är också den mest kände, Jonas Alströmer. Huvudbyggnaden var enligt uppgifter klar först 1759 och bestod då av ett trähus i en våning med ett brutet tak. Den byggdes på med en andra våning till dagens utseende 1814 - 1817. Huset är byggt av timmer med ett sadeltak av skiffer på ett underlag av näver. En halvrund takkupa med fönster finns mitt på takfallet mot gården. Fasaderna är

klädda med stående vitmålade lockpanel. Taklisten och omfattningarna kring huvudentrén är rikt utformade.

Fönster i bottenvåningen har fyra rutor, medan de i övervåningen är högre med sex rutor. Bågarna är grönmålade med ljusa omfattningar. Entrédörren är en grönmålade spegeldörr med ett överljus i samma kulör som fönstren. Dörrens överstycke har den klassiska formen av en tempelgavel med lister med tandsnitt.

Äldre fast inredning är i stor utsträckning bevarad, främst i övervåningen. Här finns bland annat fyra kakelugnar från första hälften av 1800-talet, en sängalkov med rikt utformade flankerande garderober och flera pardörrar med speglar och ursprungliga beslag av mässing. I den stora salongen åt söder och ett intilliggande förmak har ytskikten inte moderniserats. I förmaket fanns tidigare en fransk panoramatapet med scener från Napoleons krig, uppsatt 1838, vilken på 1940-talet flyttades till museigården Kråk i Skara. Delar av tapetens enklare delar utan figurscener finns dock kvar liksom delar av golvet ursprungliga bemålning.

Övervåningens planlösning är till största delen bevarad med ytterst små förändringar. En toalett iordningställdes med en ny innervägg efter ritning från 1939. Samtidigt byggdes ett nytt pannrum och några ytterligare förråd i källaren. På den norra gaveln upptogs en ny ingång med trappa ner till källaren och en ny köksingång. Kök och badrum iordningställdes i bottenvåningen. Ytskikt i bottenvåningen har sedan dess ytterligare moderniserats, kök och badrum har även byggts om under senare år.

I samband med ombyggnadsarbetena 1939 konserverades kvarvarande tapeter i övervåningen och inredningen, dörrar, foder och paneler, från 1700-talet återställdes, liksom en äldre kakelugn.

Utvändigt togs verandan vid huvudentrén bort och entrén fick det utseende den har idag. Tidigare hade byggnaden haft en veranda med överliggande balkong med stolpar, konsoler och panel i ”snickarglädje”. Huset målades utvändigt i den befintliga färgsättningen med ljusa fasader samt gröna fönster och dörrar.

Södra flygeln (003)

Södra flygeln byggdes 1814. Båda flyglarna har idag likartade utseende och storlek. Den exteriöra utformningen är densamma. Byggnaderna är uppförda i en och halv våning, fasaderna är klädda med vitmålade lockpanel. Taket är ett sadeltak täckt med enkupigt lertegel. Ingångsdörren mitt på fasaden är en pardörr med ett rombmönster och är grönmålade. På var sida om dörren sitter två mindre fönster med två rutor. Fönstren i övrigt har fyra rutor och är grönmålade. Fönstren i gavelspetsarna är något mindre. På den södra gaveln och den södra långsidan finns en grönmålade enkeldörr med rombmönster. Både fönster och dörrar har en välvd överdel.

Planlösningen är i stora delar intakt i byggnaden, medan ytskikt har moderniserats vid flera tillfällen. Ett fåtal kakelugnar och eldstäder finns kvar.

Norra flygeln (004)

Norra flygeln bedöms vara en ombyggnad av en byggnad som fanns redan på 1700-talet, möjligen byggd 1727. Byggnaden har som sagt utvändigt samma utseende som motstående flygel. En skillnad är dock det finns en motsvarande enkeldörr på den norra gaveln på denna flygel.

Även i den norra flygeln är planlösningen i stora delar intakt, medan ytskikt har moderniserats vid flera tillfällen. Ett fåtal kakelugnar och eldstäder finns kvar.

Uthus vid Norra flygeln (011)

Uthuset innehåller TC och vedbodrar och är byggt med en regelstomme i trä på en sockel av betong. Huset står i en sluttning, varför sockeln mot norr är avsevärt högre än den södra. Fasaderna är klädda med rödfärgad locklistpanel. Taket är ett sadeltak täckt med enkupigt lertegel och med vitmålade vindskivor och takfotsbrädor. Täckbrädor ochnockbrädor har i senare tid ersatts med en svartmålad plåt. Mot söder finns tre brunmålade dörrar av trä med vitmålade släta omfattningar. På gaveln mot öster finns en likadan dörr. På motstående gavel finns tre något mindre dörrar in till respektive TC, byggda i trä, brunmålade och i överdelen försedda med vädringsfönster. I gavelröset sitter ett mindre vitmålat fönster med vita omfattningar.

Ladugård och loge (006)

Byggnaden är uppförd i vinkel, med ladugårdsdelen byggd av tegel och logdelen av trä. Mot söder finns en nyligen uppförd utbyggnad med pulpettak på trästolpar som står på en betongplatta. Ladugårdsdelen har en sockel av huggen sten, olika hög på grund av höjdskillnader. Bottenvåningen, själva ladugården, har väggar av sten och en vitmålad grov puts. Hörnkedjor och sockellist har en vitmålad slät puts. Överdelen är uppförd i trä med stående rödfärgad slät panel. Bottenvåningen har symmetriskt placerade småspröjsade fönster med en välvd överdel, släta vitmålade omfattningar och ett understycke av sten. Flera portar finns på den norra gaveln och den västra fasaden. Portarna har liksom fönstren en välvd överdel. Övervåningen har likaledes symmetriskt placerade vädringsluckor av trä, brunmålade med släta vitmålade omfattningar. På gaveln mot söder finns i övervåningen en större svartmålad port. Porten går i spår på fasaden och hissas upp och ner för öppning och stängning. På den norra gaveln finns ett två vitmålade fönster med småspröjsade lufter. Omfattningarna är släta och vitmålade. Taket är ett plåttäckt sadeltak.

Bås för boskap finns bevarade i bottenvåningen, som används som köttdjursstall.

Logdelen har inget mellanbjälklag utan byggnaden är ”öppen” ända upp till nock. Fasaderna är klädda med stående rödfärgad slät panel. Mot norr finns två höga svartmålade dubbelportar av trä. Ovan dessa finns småspröjsade fönster i hela portens bredd.

Logen tillbyggdes 2019 med ett köttdjursstall i vinkeln på baksidan från gården. Under ett utskjutande skärmtak i hela logens längd inreddes bås för djuren. Invändigt behölls ursprungliga takstolar och takstolsben, men en betongplatta tillfördes istället för jordgolvet.

Vagnslider och magasin (008)

Vagnslidret är uppfört i olika etapper, på flera ställen syns gamla ytterväggar inne i byggnaden. På den östra gaveln finns en lägre utbyggnad med ett ut från byggnaden sluttande plåttak. Byggnaden är uppförd under första delen av 1800-talet, men är delvis omändrad invändigt under andra halvan av 1900-talet, då bland annat en kalluftstork för spannmål sattes in. Byggnaden är mestadels uppförd på en betongsockel. Stommen av trä är klädd med rödfärgad locklistpanel med vitmålade knutbrädor. Mot gården finns fyra större dubbelportar, utförda av stående brädor och svartmålade. De båda mittre portarna hänger på en skena och öppnas genom att skjutas åt sidan. Portar finns även på motsvarande långsida mot norr så att man kunde köra igenom byggnaden. Taket är ett sadeltak täckt med tvåkupigt lertegel.

Trädgårdsmästarbostad (002)

Bostadshuset är uppfört i 1 och ½ våning på en sockel av betong. Huset har en kvadratisk planform med en (senare?) utbyggnad åt öster innehållande ekonomiutrymmen och en veranda mot söder. Fasaderna är klädda med rödfärgad stående locklistpanel. Fönstren är kvadratiska med två rutor i varje båge, bågar och omfattningar är vitmålade. Taket är ett sadeltak täckt med enkupigt tegel. Takfotsbrädor, vindskivor och knutbrädor är vitmålade. Utformningen av vindskivorna och de små fönstren i gavelröstena tyder på att byggnaden är om- och tillbyggd omkring år 1920. Ett bostadshus har funnits på samma plats sedan början av 1800-talet.

Uthus vid Trädgårdsmästarbostad (010)

Uthuset är tillbyggt i olika etapper, inte minst de olika fasadmaterialet visar detta. Den äldsta delen av timmer är troligen samtida med bostadshuset. Fasader och dörrar/portar är rödfärgade. Taket är ett plåttäckt sadeltak.

Inköpartorp (001)

Huset är uppfört i 1 och ½ våning på en sockel av sten. Fasaderna är klädda med rödfärgad locklistpanel. Taket är ett sadeltak, täckt med moderna takpannor. Takfotsbrädor och vindskivor är vitmålade. Skorstenen har murats om i sen tid, men har behållit ett tidigare utseende med utkragad överdel. Fönstren med innanfönster är av en äldre typ med tre rutor i varje båge. Fönsterbågar liksom omfattningar och en enkel vattbräda ovan fönstren är vitmålade. Ett antal fönster med handblåst glas finns. På den norra gaveln finns en blåmålad spegeldörr, de övre lite större speglarna är glasade. På den västra fasaden, mot vägen, finns en liknande dubbeldörr med glas i de övre speglarna, inramat med smäckra bågar i ett rutnät. Till båda dörrarna leder två trappsteg av betong.

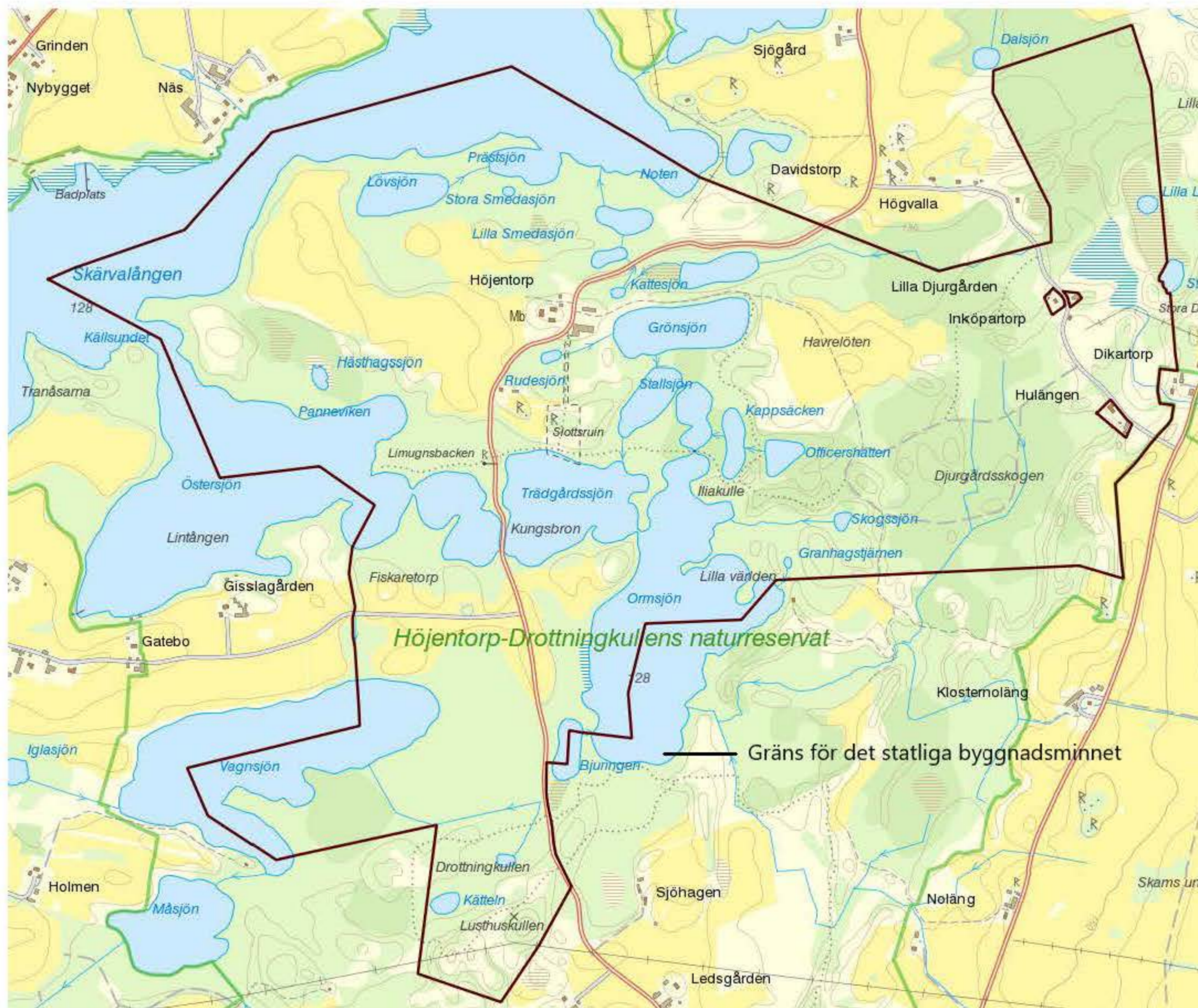
Uthus vid Inköpartorp (009)

Uthuset är en enkel byggnad med en trästomme, täckt med stående rödfärgad panel. Taket är ett flackt sadeltak som är papptäckt. Byggnaden har två enkla portar av trä utan omfattningar.

Övriga byggnader

Hönshuset (007) är uppförd som en kopia av den byggnad som tidigare stod i samma läge. Byggnaden är uppförd i trä på en betonggrund med fasader av rödfärgad locklistpanel och ett sadeltak täckt med moderna takpannor. Fönster, omfattningar och knutbrädor är vitmålade. Byggnaden uppfördes 2009 och används som slaktbod.

En ny förrådsbyggnad över en nyligen uppförd betongplatta planeras att bli färdigställd under 2021 för förvaring av halm, foder och maskiner. Byggnaden anpassas i material och kulör till intilliggande Ladugård och loge (006).

Höjentorp

Bilaga 2 Skyddade byggnader
vid gårdscentrum

Mb

R602007

R602011

R602008

R602005

R602004

R602003

R602006

Rudesjön

Gödselplatta/
halmlager

R602002

R602010

R

R

Slottsruin

R

Bilaga 3 Skyddade byggnader vid Inköpartorp

